

Program wykładów z psychopatologii i

dziecka w P.S.P.S.

Cel: Zapoznanie się dokładne z zaburzeniami występującymi w psychice dziecka cierpiącego na schorzenie ostre lub przewlekłe układu nerwowego, dziecka nerwicowego, dziecka umysłowo upośledzonego.

Dopiero od czasów Pawłowa datuje się badanie naukowe funkcji nieuszkodzonego mózgu, oparte na eksperymentach i, co za tym idzie, lepsze zrozumienie tych funkcji - psychiki człowieka.

Pawłow wyjaśnił na podstawie mechanizmów fizjologicznych, jak wielkie znaczenie ma dla prawidłowego ukształtowania wyższych czynności nerwowych zwierzęcia i człowieka otaczające go środowisko. Korzystne bodźce, płynące ze środowiska, przyczyniają się do szybkiego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania wyższych czynności nerwowych; niekorzystne, szkodliwe, sprzeczane ze sobą, zbyt trudne do sprecyzowania, zbyt często ponawiane, wywołują znaczne zakłócenie funkcji nerwowych do nerwie włącznie.

Dzięki Pawłowowi, dzięki jego pracom doświadczalnym zrozumieliśmy, że korzystna zmiana środowiska, wyeliminowanie bodźców szkodliwych, a dostarczenie bodźców pozytywnych, czasem wypoczynek lub celowe zahamowanie czynności kory mózgowej /leczenie snem / może zmienić nieprawidłowe, odbiegające od normy zachowanie się zwierzęcia lub człowieka, może wyleczyć osobnika chorego.

Jasnym więc i zrozumiałym staje się, jak wielkie znaczenie dla dziecka chorego, nerwicowego ma atmosfera jego środowiska wychowującego: domu, szkoły, zakładu. Zrozumiała staje się również konieczność ostrożnego postępowania z takim dzieckiem, nie przemęczenia go nadmiarem zajęć, nadmiarem wrażeń i wzruszeń.

Dokładne zapoznanie się z nauką odruchów warunkowych tłumaczy nauczycielowi mechanizm i wyjaśnia celowość metod pedagogicznych stosowanych w szkołach specjalnych: cierpliwe i przystosowane do poziomu nauczanie dziecka i utrwalanie jego wiadomości. Dlatego nauczyciel szkoły specjalnej musi być dokładnie zaznajomiony z fizjologią wyższych czynności nerwowych opartą o naukę Pawłowa, a także powinien znać objawy i przyczyny niektórych chorób układu nerwowego, z którymi się najczęściej będzie spotykał w swojej pracy. Tylko pod tym warunkiem będzie mógł zrozumieć zachowanie się dziecka cho-

rego, kalekiego, opóźnionego w rozwoju, nauczy się nawiązywać kontakt z takim dzieckiem i umiejętnie z nim postępować.

Podział materiału: 2 semestry w 2 roku, to zn. III i IV semestr po 2 godz. tygodniowo. Ogółem 60 godzin. Ponieważ wykłady będą ilustrowane demonstracjami chorych podział czasu na poszczególne tematy byłby zupełnie teoretyczny. W każdym razie m.w. 50 godzin należy przeznaczyć na zrealizowanie części szczegółowej tego programu.

Wstęp Pojęcie przedmiotu - psychopatologia - psychiatria; nauki podstawowe - anatomia i fizjologia układu nerwowego w oparciu o naukę Pawłowa.

Krótki zarys historii psychiatrii dziecięcej:

- a/ kierunek idealistyczny,
- b/ " materialistyczny,
- c/ fałszywe pojęcia zawarte w pedagogii /kierunek idealistyczny- dualizm - dusza, ciało/.

Rozwój układu nerwowego i jego czynności u dziecka.

- a/ w życiu płodowym,
- b/ w okresie noworodka,
- c/ " " niemowlęcia,
- d/ " " przedszkolnym,
- e/ " " szkolnym,
- f/ " " pokwitania,
- g/ " " młodzieńczym.

Część ogólna

1. Pojęcie o zdrowiu, chorobie i normie psychicznej.
- 2/ Schorzenia funkcjonalne i organiczne w oparciu o naukę Pawłowa.
- 3/ Jednostka chorobowa - etiologia procesu, jego patogenezę, przebieg i zejście:

- a/ etiologia zaburzeń psychicznych i nerwowych u dzieci / schorzenia zakaźne, zatrucia, zaburzenia hormonalne/.
- b/ patogenezą - stwierdzenie istoty zaburzeń wyższych czynności układu nerwowego /procesów pobudzenia i hamowania/.
- c/ objawy choroby - omamy, iluzje, ich podłoże patofizjologiczne /ognisko zastoinowe, stany fazowe/ ich odrębne cechy u dzieci,
- d/ objawy choroby - urojenia, myśli natrętne, idee nadwartościowe, ich patofizjologia wg. nauki Pawłowa,
- e/ zejście i prognoza zaburzeń psychicznych u dzieci.

Część szczegółowa

1. Niedorozwój umysłowy

- a/ przyczyny
- b/ stopnie: idiotyzm, imbecyizm, debilizm.
- c/ objawy niedorozwoju: 1. zahamowanie w rozwoju 1 i 2 układu sygnałów w zależności od stopnia niedorozwoju. 2. Zaburzenia w wytwarzaniu odruchów warunkowych, w zależności od stopnia niedorozwoju, 3. zaburzenia spostrzegania, uwagi, pamięci, mowy w zależności od stopnia niedorozwoju,
- d/ postępowanie pedagogiczne i lecznicze,
- e/ różnica między niedorozwojem a ośpieniami,
- f/ jednostki kliniczne połączone najczęściej z niedorozwojem:
 - 1/wodogłowie,
 - 2/choroba Downa,
 - 3/choroba Little'a,
 - 4/kretynizm,
 - 5/obrzęk śluzakowaty.

2. Padaczka

- a/ Etiologia, obraz kliniczny /napady duże, napady małe, chwilowe utraty przytomności, napady psychoruchowe, napady poławiczne, stany padaczkowe, zamroczenia padaczkowe,

Xb/XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

- b/ równoważniki padaczki /lęki nocne, ucieczki, wyładowania afektywne,
- c/ zmiany charakterologiczne,
- d/ otępienie padaczkowe,
- e/ przebieg choroby,
- f/ patofizjologia padaczki wg. nauki Pawłowa /ogniska zastoinowe, zahamowania w 2 i 1 układzie sygnałów/ zmiany obstrukcyjne w otępieniu,
- g/ różnica w obrazie klinicznym u dzieci i dorosłych.
- h/ Leczenie.
- i/ Postępowanie z dzieckiem w czasie napadu.
- j/ Postępowanie pedagogiczne z dzieckiem o cechach padaczkowca - wybór zawodu.
- k/ Stany padaczkopodobne /teżyczka, pinolepsja, omdlenie nawykowe, narkolepsja, histeria/.

3. Kiła u dzieci

A/ wrodzona B/ nabyta.

- a/ Objawy wczesne kiły wrodzonej,
- b/ " " późne " "
- c/ objawy kiły wrodzonej w układzie nerwowym,
- d/ porażenie postępujące młodzięcze,
- e/ wład rdzenia,

4. Profilaktyka i leczenie

Zaburzenia nerwowe i psychiczne w niedoczynności lub nadczynności gruczołów dokrewnych:

- a/ tarczycyca - niedoczynność - nadczynność
- b/ " " "
- c/ przytarczycyca " "
- d/ nadnercze " "
- e/ gruczoły płciowe " "
- f/ szyszynka " "
- g/ grosica " "

5. Choroby zakaźne układu nerwowego

a/ nagminne zapalenie mózgu, okres ostry, okres zmian przewlekłych /parkinsonizm, zaburzenia charakterologiczne/.
Patofizjologia, leczenie.

b/ Zapalenie opon mózgowych,

c/ choroba Heine-Medina,

d/ pląsawica,

e/ psychozy ~~prykatyczne~~ toksyczne:

1 - pochodzenia zakaźnego,

2 - wywołane zatruciem zewnątrzpochodnym /pokarmy, trucizny, leki/

Objawy /zamroczenia, omamy, lęki/.

Patofizjologia /zahamowanie 1 i 2 układu sygnałowego, stany fazowe/.

6. Schizofrenia dziecięca

A/ Objawy osiowe i dodatkowe

B/ postaciach klinicznych:

a/ schi	prosta	objawy	przebieg	patofizjologia
b/	"	urojeniowa	"	"
c/	"	"	"	"
d/	"	"	"	"

Podział schi w zależności od wieku dziecka:

a/ schi wieku przedszkolnego /dementia infant. Holleri/

b/ " " szkolnego

c/ " " dojrzewania

Przebieg choroby,

Leczenie /insulina, leczenie snem/.

Prognoza.

Różnica w postaciach i przebiegu u dzieci w porównaniu ze schi dorosłych.

Diagnoza różniczkowa.

7. Psychoza maniakalno-depresyjna

a/ Stan maniakalny - objawy - przebieg,

b/ stan hipomaniakalny " "

c/ stan depresyjny " "

d/ różnica w objawach i przebiegu u dzieci i dorosłych,

e/ patofizjologia / w manii przewaga pobudzenia nad hamowaniem, hamowanie pozakresowe słabe, w depresji przewaga hamowania nad pobudzeniem, pobudzenie słabe,

8. Nerwice wieku dziecięcego

a/ Typy wyższych czynności nerwowych według Pawłowa i Krasnogańskiego.

b/ Objawy nerwowości u dzieci występujące najczęściej u typu słabego, hipercyganego:

1. w wieku niemowlęcym
2. w wieku przedszkolnym,
3. w wieku szkolnym.

c/ Objawy nerwicowe z nawyku oddechowego

"	"	"	"	pokarmowego
"	"	"	"	ruchowego
"	"	"	"	moczopłciowego
"	"	"	"	mowy.

d/ Postacie nerwic: neurasthenia, hipostemiczna, hiperstemiczna, asteniczna.

1. psychosteria
2. histeria
3. patofizjologia nerwic w poszczególnych nerwicach oskądzenia procesów pobudzenia i hamowania, stosunki wzajemne 1 i 2 układu sygnałów.
4. Postępowanie pedagogiczne i lecznicze z dzieckiem nerwowym.

Wpływ środowisk i wychowania na dzieci nerwowe.

9. Psychopatia wieku dziecięcego.

A/ Pojęcie przedmiotu /niedorozwój charakterologiczny, a nie proces chorobowy/.

B/ Postacie:

- a/ pobudzanych /impulsywni niestali/,
- b/ zahamowanych,
- c/ histerycznych,
- d/ astenicznych,
- e/ zboczeńców płciowych.

Postępowanie, leczenie.

Wpływy wychowawcze.

10. Wskazania metodyczne:

Psychopatologia dziecka jest nauką trudną, do jej opanowania potrzebny jest jak największy zasób wiadomości dotyczących organizmu dziecka zdrowego i jego psychiki, konieczne jest uprzednie zapoznanie się z anatomią i fizjologią dziecka ze szczególnym uwzględnieniem anatomii i fizjologii układu nerwowego.

Ważność tematów z psychopatologii dziecka jest omówiona również na wykładach psychopatologii ogólnej. Słuchacze powinni mieć tak ułożony program wykładów, aby poszczególne tematy mogły być wcześniej wyłożone w ramach psychopatologii ogólnej, a potem dopiero w psychopatologii dziecka, wtedy dopiero staną się zrozumiałe różnice w obrębie klinicznym jednostek chorobowych u dorosłych i u dzieci.

Wykłady z psychopatologii dziecka nie poparte ćwiczeniami - demonstracjami chorych - nie osiągną zamierzonego celu, będą tylko balastem trudnym do pojęcia szczegółów i definicji, dlatego każdy temat wykładu powinien być połączony z odpowiednimi demonstracjami chorych.

Lektura

1. Nichejow i Nejsman - Choroby nerwowe i psychiczne
2. Iwanow-Smołański - Zarys patofizjologii wyższych czynności nerwowych, str. 23 - 29, 55 - 57, 75 - 79.
- ✓ 3. Z. Korzeniewski - Rola mózgu w ustroju człowieka.
- ✓ 4. Piszczowa - O dziecku nerwowym.
- ✓ 5. S. Szynarska - Czy dzieci są nerwowe.
- ✓ 6. Krasnogorski - O typowych właściwościach wyższych czynności układu nerwowego u dzieci.
- ✓ 7. T. Bardodina - Wady słuchu i nowy są uleczalne.
- ✓ 8. A. Mitrynowicz - Jąkanie - przyczyny i leczenie.
- ✓ 9. J. Kossakowski - O dziecku kalekim od urodzenia.
- ✓ 10. Z. Korzeniewski - Zarys psychiki - compendium.